

Mitä puuttuu?

AIKAKAUSLEHTIJOURNALISMIN OPETUS JA TUTKIMUS ON NIUKKAA

Olen etsinyt aikakauslehdistöä ja aikakauslehtijournalismia koskevaa tutkimusta Suomesta. Osumia on vähän. Miksi? Syitä voi etsiä tutkimuksen kansainvälisistä virtauksista ja aikakauslehtitutkimuksen vähäisyydestä maailmalla. Kotimaisena syynä nostan esiin journalistien koulutuksen painopisteiden valintojen seuraukset tutkimukselle ja tutkimuksen rahoituksen. Lopuksi ehdotan joitakin suuntia, joista aikakauslehtijournalismia voisi tutkia. Yleisösuhteiden ymmärtäminen on aikakauslehtijournalismin lähtökohta, niitä tutkimalla saattaisi aueta ovi aikakauslehtien tutkimukseen.

Aikakauslehdet ovat merkittävä osa mediamaisemaa; aikakauslehtiä ilmestyy Suomessa noin 2900 nimikkeen verran. Aikakauslehden määrittely on työlästä. Koska jokainen lehti pyrkii olemaan erilainen kuin muut, on sisältöihin perustuva tarkka luokittelu vaikeaa, eivätkä tutkijoiden käyttämät eri perustein laaditut määrittelyt ja typologiat ole vakiintuneita (Prior-Miller 1995, 3). Suomessa usein käytetty aikakauslehtien luokittelu perustuu postin lehtinimikeluetteluun, jonka mukaan vuonna 2001 aikakauslehtiä ilmestyi seuraavasti (suluissa lukumäärät): Yleisölehdet (323), ammatti- ja järjestölehdet (2192), mielipidelehdet (170) ja asiakaslehdet (200).

Aikakauslehdistön valtaosa on siis järjestöjen, yhdistysten, viranomaisten tai muiden instituutioiden ja intressitahojen lehtiä. Ne ovat tiedotusvälineitä, joiden avulla yhteiskunnan erilaiset ryhmät muodostavat mielipiteitään ja luovat ryhmilleen identiteettiä ja pitävät yllä erilaisia me-yhteisöjä. Aikakauslehdistön näkyvin osa sen sijaan ovat laajasti myös irtonumeroina myytävät yleis- ja erikoislehdet.

Joukkoviestintätalasto (Tilastokeskus, 2000) kertoo vuonna 1998 joukkoviestinnän kokonaismarkkinoiden olleen 19,3 miljardia markkaa, josta graafinen viestintä eli sanoma- ja aikakauslehdet muodostivat yli 70 prosenttia. Aikakauslehdistön liikevaihto oli noin 3,5 miljardia markkaa eli 18 prosenttia koko joukkoviestinnästä, siis enemmän kuin valtakunnallisen sähköisen viestinnän kenttä televisioineen, radioineen ja on-line palveluineen (2,9 miljardia markkaa).

Merkittävyytensä nähden aikakauslehtiä on tutkittu hämmästyttävän vähän. Marilyn Kern-Foxford nostaa Yhdysvalloissa tutkimuksen vähyyden suurimmaksi syyksi alan opetuksen vähyyden yliopistoissa (1994, 86). Silti amerikkalaisen aikakauslehtikirjallisuuden ja -tutkimuksen listaus (mt. 86–88) on pitkä, vaikkakin kirjallisuus on huomattavassa määrin aikakauslehtien kustantamiseen keskittyvää. Nordicom in haku löytää magazines -hakusanalla 512 pohjoismaista nimikettä 70-luvulta alkaen, vähän verrattuna esimerkiksi uuden median ja internetin suosi-oon tutkimuskohteina¹. Aikakauslehtien tutkijoitakin on harvassa: Aikakauslehti-tutkimuksen uranuurtaja Suomessa on Ullamaija Kivikuru (esim. Kivikuru 1994,

1996). Riitta Brusila (1997) on väitellyt aikakauslehtien visuaalisuudesta. Vuoden 2001 vuoden parhaana viestinnän graduna palkittiin Maria Lassilan Faktaa fiktion keinoin, joka käsitteli aikakauslehtijournalismia tekstinä (Lassila 2001).

Ehdotuksia ja epäilyä

Ehdotan seuraavassa neljää suuntaa, joista käsin voisi pohtia aikakauslehtitutkimusta. Aikakauslehtitutkimusta ei kansainvälisestikään ole paljon, tai se on rajausiltaan kovin kapeaa (Damon-Moore, 1994, 6). Aikakauslehtitutkimuksen vähäisyyteen edellyttäisi journalismin tutkimuksen tutkimusparadigmojen pohdintaa ja aikakauslehtijournalismin istuvuutta niihin. Pitäisikö esimerkiksi pohtia, miksi uutinen ja uutisjournalismi ovat olleet tutkijoiden suosiossa? Miksi populaarin median suosion kasvaessa tutkimuskohteena eivät aikakauslehdet kuitenkaan ole kovin kiinnostavaa tutkittavaa? Aikakauslehtitutkimuksen kannalta relevantti kysymys voisi kuulua: onko journalismin tutkimuksen kentällä kuitenkaan käyty riittävästi keskustelua journalismin tarkoituksesta, ja jos on, niin miten sen tuloksena journalismin erilaiset tarkoitukset on arvotettu. Nähdäkseni journalismin tutkimus ja opetus kietoutuvat toisiinsa: jos opetuksella on normatiivisia tavoitteita, niitä on vaikea välttää tutkimuksessa. Normatiiviset journalismi- ja journalistikäsitteet määrittelevät "oikean" paikan paitsi toimittajalle, myös yleisölle. Esimerkiksi kansalaisjournalismihankkeita lukiessa tuntuu siltä, että "oikeanlaisesta" eli epäkaupallisesta, demokratian puolesta taistelevasta yleisöstä yritetään yhä pitää kiinni. Jos ei muu auta niin halutaan kouluttaa yleisöä tutkijoiden sille varaamaan kriittiseen rooliin (Ridell 1998, 329).

Aikakauslehtitutkimuksen puuttumisen kysymyksenasettelu voisi lähteä peruskysymyksistä, jopa tyhmistä sellaisista, ehkä samaan tapaan kuin esimerkiksi Mikko Lehtonen uskalsi ääneen lausua. Hän muistelee opintojensa alkua seuraavasti: "en yksinkertaisesti kyennyt ymmärtämään, miksi oppialan keskeiset näkemykset olivat sellaisia kuin olivat. En löytänyt avainta kirjallisuustieteen nimellä tunnettuun diskursiiviseen muodostelmaan, tuskin sen ovea". (Lehtonen 1994, 10). Samalla tavalla aikakauslehtijournalismin pitäisi etsiä avaimia ja ovia journalismin kentälle pääsyyn. Tietenkin näitä ovia on moni jo etsinyt ja löytänytkin, käyttää voisi esimerkiksi Veikko Pietilä kulttuurisessa uutistutkimuksessa (1995, 14) esittelemiä merkityksellistämisen ja tarinallisuuden analysoinnin metodologisia keinoja, niitä voisi soveltaa aikakauslehtien tutkimukseen.

Naistutkimus on eräs purkuväline, jolla aikakauslehtijournalismi etsii tutkimuksellista paikkaansa. Suomalaisen naistutkimusantologian Avainsanat –teoksessa kuvataan feministisen tutkimuksen projektia "isännän talon purkamisena" jossa pyrkimyksenä on "kyseenalaista ja kumota niitä symbolisia ja materiaalisia rakenteita ja käytänteitä, jotka tuottavat ja ylläpitävät naisten alistamista" (Koi-vunen 1996, 9). Metaforana voisi esittää, että aikakauslehti on journalismin tutkimukselle sitä mitä nainen on ollut tieteen valtavirroille – hankalasti tutkimusasetelmiin mahtuva vaikea tapaus, joka sotkee selkeät tutkimusasetelmat. Ehkä oireellisesti aikakauslehdistön suosituin tutkimuskohde ovat naistenlehdet. Ehdotuksia purku- ja uudelleenrakennusprojekteiksi ovat Suomessa tuottaneet mm. Eeva Mäntymäki (1991), Irma-Kaarina Halonen (1995) ja Sari Näre (1995). Aikakauslehtiaiheisten graduntekijöiden tutkimuskohteena ovat usein olleet naistenlehdet (esim. Rikkilä 2000; Ilvonen 2000.) Myös oma väitöskirjatutkimukseni käsittelee naistenlehtiä ja sitä, miten lukijasuhde rakennetaan tekstiin. Tutkin, miten lehdet tuottavat lukijoilleen erilaisen, narratologian termin sisäislukijaksi

kutsutun paikan lehden kohderyhmästä riippuen. Naistenlehtien anglo-amerikkalaista tutkimusta kartoittaneen Mary Ellen Zuckermanin mukaan naistenlehtien sisältöä koskeissa tutkimuksissa on paljon metodologisia heikkouksia: "most of the content analyses fail to place changes occurring in women's magazines in any kind of historical context" (1998, xvii) – sama kontekstien eli lehtien historian, tuotannon, lukijoiden ja tekijöiden sivuuttaminen vaivaa suomalaistakin naistenlehtitutkimusta.

Tutkimuksen rahoitus on kolmas tarkastelukulma, josta aikakauslehtitutkimuksen puutetta voisi pohtia. Vertailukohtaksi sopii "uudeksi mediaksi" kutsuttu verkkomedia, jota tiedotustutkimuksen/viestinnän/mediatutkimuksen laitoksilla tutkitaan paljon. Miksi sitä tutkitaan mutta aikakauslehtiä ei? Verkkomedia on myös nopeasti saanut koulutuspaikkoja. Uskoakseni kaikki verkkomedian tutkimus ja opetus ei ole lähtenyt sen sisältöjen suuresta kiinnostavuudesta vaan tutkimusrahoituksen järjestymisestä. Syynä verkkomedian suosioon lienee osittain uuden alan seksikkyyttä verrattuna vanhaan ja gutenbergiläiseen aikakausmediaan, mutta myös teknologiatutkimuksen priorisointi yliopiston ulkopuolella. Verkkomediasta on välineenä tullut niin merkittävä teknologisen kehityksen lippulaiva, että sen tärkeyttä painotetaan hallitusohjelmaa myöten² – keskeinen asema on tuonut rahaa myös viestinnän tutkijoille. Aikakauslehtitutkimukselle ei valitettavasti ole ollut tarjolla samanlaista työntötukea tältä suunnalta.

Journalistien koulutuksen järjestäminen ja oppialamäärittelyt ovat neljäs suunta, josta käsin voi pohtia aikakauslehtien tutkimusta. Toimittajakoulutuksen kentällä opetuksen ja tutkimuksen määrittelyjen taustalla lienevät paradigmojen törmäilyt, mitä koskevaa keskustelua – esimerkiksi objektiivisesta journalismista ja tiedotusopin tutkimuskohteista – käytiin pitkään ja huolella 80-luvulla. (esimerkiksi Malmberg 1984; Nieminen 1984; Hemanus 1982). Tekstien rivien väleistä voi lukea, että aikakauslehti ja aikakauslehtijournalismi jäivät tutkimusaloina väliinputoajiksi tiedotusopin ja journalistiikan tutkimus- ja opetusalojen määrittelyissä, jotka olivat kiivaimmillaan Suomessa 60- ja 70-luvuilla. Väliverroksen mukaan 1970-luvun tiedepoliittiset ja paradigmaattiset kiistat on jo haudattu (2000, 87). Toimittajakoulutuksen uudistamisen ympärille 70-luvulla kietoutuneet oppi- ja opetusala-kiistat jättivät aikakauslehdet kuitenkin tutkimuksen marginaaliin, mistä syystä palaan vanhaan asiaan. Opetusalojen määrittelyillä on merkitystä paitsi opettaja-tutkijoiden rekrytoinnissa, myös opiskelijoiden eli potentiaalisten tulevien tutkijoiden kiinnostuksen kohteiden syntyisessä

Journalistien koulutus alkoi Suomessa sanomalehtitutkintona vuonna 1925 Kansalaiskorkeakoulussa Helsingissä ja jatkui myöhemmin Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa, sitten Tampereen yliopistossa (Salmelin 1985, 5). Vielä lukuvuonna 1965–66 lehdistö- ja tiedotusoppi oli jaettu tiedotusopin laitoksella kahtia "sanoma- ja aikakauslehtilinjaan" ja "radio- ja televisiolinjaan" (Himanen 1985, 33). Tämän jälkeen "aikakauslehti" -sana alkoi hävitä opetusohjelmista. Tampereen yliopistossa oli päädytty journalismikäsitykseen, jota pidettiin universaalina tiedotusvälineestä riippumatta (ns. ylivälineellisyydestä ks. esim Luostarinen 1991, 16). Tämä tarkoitti käytännössä uutisen keskeistä asemaa journalismin sisältönä ja kansalaista uutisten vastaanottajana. Myöhemmin toimittajien koulutus on alkanut myös Jyväskylän yliopistossa (vuodesta 1987) ja Social och kommunalhögskolanissa Helsingissä (vuodesta 1962), kummassakaan oppilaitoksessa opetusta ei ole näkyvästi profiloitu erilaisella, tamperelaisesta journalismiopetuksesta poikkeavalla tavalla. Erilaiset tiedotusvälineet eivät helposti istu tutkimuskohteina ajatteluun, joka perustuu ylivälineellisyyteen, mikä periaatteessa pakottaa myös yleisön yhteen muottiin.

Niin sanotun "ylivälineellisuuden" vaihtoehtona olisi voitu jatkaa suuntautumisvaihtoehtojen sisällyttämistä toimittajakoulutuksessa ja päätyä esimerkiksi Yhdysvaltojen journalismiyliopistoissa vakiintuneiden MA-opetusohjelmien³ taapaa jakaa opetus erilaisiin suuntautumisvaihtoehtoihin, joita ovat tyypillisesti "newspaper", "broadcasting: tv & radio", "magazine" tai "new media" (Töyry 2002). Suuntautumisasihtoehtot toimivat tulevia journalisteja ammatillisesti orientoivina ja ne tuottavat myös oppikirjoja ja tutkimusta kukin omalle alueelleen pakottamatta tutkimusta kuitenkaan lokeroitumaan välineiden mukaisiin tutkimuslähtökohtiin.

Käytännössä ylivälineellinen journalismin opetus on purkautunut monen muun median paitsi aikakauslehden kohdalla, ja hajaantunut erinimisten itseenäisten oppiaineiden esimerkiksi mediatutkimus, elokuvantutkimus-, verkkomedial tai uusi media -otsikoiden alle kun populaari on mahtunut huonosti journalismiyliopistojen agendaan. Aikakauslehdet sen sijaan ovat roikkuneet mukana journalismiyliopistoissa "lehdistö" -käsitteen alla, ehkäpä siksi, että "populaarin" ja "laadun" suhteen aikakauslehtiä mahtuu viivan molemmin puolin. Laatu ja populaari eivät pysy kumpikaan tiettyjen välineiden sisällä, ja molemmilla on Jostein Gripsrudin mielestä tärkeä sijansa yhteiskunnassa (1999, 285).

Aikakauslehtijournalismin ydintä ovat ihmisen elämän yksityisiksi käsitetyt piirit kuten työ, perhe, vapaa-aika ja ruumiillisuus, ja niiden käsittelyn myötä julkisen tilan tuottaminen yksityiselle sekä erilaisten me-yhteisöjen rakentaminen. Kun journalismin tehtäväksi määrittyi (ja määrittyi) yhteiskunnan kritisoinen tai parantaminen, jäivät – ja jäävät – marginaaliin muut viestinnän ja ihmisten elämänpiirit kuten työ, perhe, koti, harrastukset ja vapaa-aika – eli aikakauslehtien aihepiirit.

Tiedotusvälineissä laidasta laitaan ja jopa Yleisradiota myöten on kuitenkin hyväksytty osayleisöjen oikeudet erilaisiin mediasisältöihin. Aikakauslehtien tutkimukselle olisi tärkeää ymmärtää juuri tämän välineen historiallista kehitystä sekä yleisesti että kunkin lehden kohdalla erikseen. Yleisösuhte on erilainen kuin esimerkiksi sanomalehdillä, mutta millä tavalla? Esimerkiksi niin, että sanomalehti on ollut ja on lähettäjän tiedonantoja vastaanottajalle, kun taas aikakauslehti on ja on ollut leimallisemmin vuorovaikutussuhteen rakentamista. Ensimmäiset ranskalaiset ja englantilaiset aikakauslehdet 1600- ja 1700-lukujen taitteessa (Mercure Galant, The Specator, The Tatle, The Athenian Mercury) olivat painetun muodon saanutta kirjeenvaihtoa lukijoiden ja toimituksen välillä (Briggs 2001, 70), ja kirjeenvaihdonomaisuus on edelleen aikakauslehtiä luonnehtiva piirre.

Aikakauslehtialan journalistien ja kustantajien järjestöjä aikakauslehtijournalismin opetuksen puuttumisen ja siitä seuraava tutkimisen vähäisyyden ongelma on nähty ratkaisua kaipaavana (Komiteamietintö 1989; Töyry 2001). Vuoden 2002 aikana on Taideteollisessa korkeakoulussa suunniteltu aikakauslehtijournalismin maisteriopintojen opetusohjelma. Suunnittelun käynnistymistä ovat ajaneet aikakauslehtialan järjestöt. Opetusohjelman punainen lanka on aikakauslehti journalistisena ja visuaalisena mediana, jolle keskeistä on yleisösuhteen luominen ja ylläpitäminen. Koulutuksen alkaminen TaiK:ssa tulee toivottavasti edesauttamaan sellaisen journalistisen tutkimuksen syntymistä, jossa pohditaan tekstin ja kuvan yhteen kietoutumista merkitysten tuottamisessa. Tutkimusta tarvitaan aikakauslehtimedian ymmärtämiseen ja myös mediakritiikkiä varten. Aikakauslehtikritiikkiin olisi hyvä perustua tutkittuun tietoon eikä ennakkoluuloihin.

Viitteet

- 1 Nordicom:n tutkimustietokannasta löytyy pohjoismaista tutkimusta hakusanalla "uusi media" löytyy 627 nimikkeen verran. Muilla hakusanoilla poimintoja löytyi seuraavasti: internet 485, radio 3865, televisio 6642, sanomalehti 1535, uutinen 2364. Uusi media ja internet ovat hyvin edustettuina, kun huomioidaan tutkimusalojen tuoreus. Aikakauslehtitutkimusta tietokantaan on rekisteröity 70-luvulta saakka, ja nimikkeitä löytyi siis 512 kappaletta.
- 2 Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen 15.4.1999 päivätty ohjelma on luettavissa osoitteessa <http://www.valtioneuvosto.fi/vn/liston/> Tietoyhteiskunta-otsikon kohdassa 7, koulutus, tiede ja tasa-arvo kerrotaan seuraavaa:
"Suomesta rakennetaan tietoyhteiskunta, jossa tieto ja osaaminen ovat osa sivistystä ja keskeisin tuotannon-tekijä. Suomen on oltava teknologiapolitiikassaan eturivin kansakunta. Tietoyhteiskuntakehityksen painopiste on siirtymässä sisällöllisten sovellusten ja palvelujen kehittämiseen ja tuotantoon. Sisältötuotanto on kansainvälisesti yhä keskeisempi kilpailutekijä tietoteknologian sovellusten ja verkkokaupan kehittämisessä. Hallitus käynnistää laajapohjaisen ja poikkialueellisen tietoyhteiskunnan sisältöjä kehittävän hankkeen, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset Suomen nousemiseksi tietoliikenneteknologian ohella merkittäväksi sisältöteolliseksi maaksi".
- 3 Magazine journalism on vakiintunut oppiala yhdysvaltojen yliopistoissa. Esimerkiksi kolmessa arvostetussa journalismi-yliopistossa (Columbia University, University of Missouri-Columbia ja Northwestern University) "magazine" on tasavertainen suuntautumisvaihtoehto muiden (broadcasting, newspaper, new media) vaihtoehtojen rinnalla. Esimerkiksi Columbia Universityn 10 kuukauden pituiseen maisteriohjelmaan valitaan 160 opiskelijaa, joista noin 40 valitsee aikakauslehti -suuntautumisvaihtoehdon. BA-ohjelmat (jota CU:ssa tosin ei ole) eivät yleensä ole jakautuneet linjoihin, vaan valinnat tehdään kurseittain. Kurseja on tarjolla laajasti myös aikakauslehtijournalismista, editoinnista, visuaalisuudesta jne.

Lähteet

- Alasuutari, Pertti (ed.) (1999)
The Media Audience. London: Sage.
- Briggs, Asa & Peter Burke (eds.) (2002)
A Social History of the Media. From Gutenberg to the Internet. Padstow, Cornwall: Polity.
- Brusila, Riitta (1997)
Realismista fiktion. Visuaalisuus ja suomalaiset aikakauslehdet. Acta Universitatis Tamperensis 557.
- Damon-Moore, Helen (1994)
Magazine for Millions. Gender and Commerce in the Ladies' Home Journal 1880–1919. Albany: State University of New York Press.
- Halonen, Irma-Kaarina (1996)
Matka journalismin sukupuolittumisen strategisille alueille. Acta Universitatis Tamperensis 699.
- Hemanus, Pertti & Kauko Pietilä (1982)
Seitsemän erää journalismia. Jyväskylä: Vastapaino.
- Himanen, Hannu (1985)
Oppituolien historiasta. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle (toim.) 60 vuotta toimittajakoulutusta. Tampereen yliopiston julkaisuja, Sarja C/ 7/1985.
- Iivonen, Anu (2000)
Liitännäisjulkis naistenlehdessä. Esimerkkinä Susanna Sievisen tie missikisoista naistenlehtijulkikseksi. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen pro gradu -tutkielma.
- Karvonen, Erkki (1992)
Odotuksen struktuurit ja populaari representaatio. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja sarja A 80.
- Kern-Foxworth, Marilyn (1994)
Magazines. Teoksessa Thomas, Erwin K & Brown H. Carpenter: Handbook of Mass Media in the United States: The Industry and Its Audiences. Westport: Greenwood, 73–91.
- Kivikuru, Ullamaija & Sinikka Sassi (1994)
Aikakauslehdistä. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.) Joukkoviestintä Suomessa. Helsinki: Weilin+Göös.
- Kivikuvuru, Ullamaija (1996)
Vieraita lehtiä. Aikakauslehti ajan ja paikan risteysessä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kivikuru, Ullamaija & Risto Kunelius (toim.) (1998)
Viestinnän jäljillä. Juva: WSOY
- Koivunen, Anu & Marianne Liljeström (toim.) (1996)
Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.
- Komiteamietintö 1989:31. Aikakauslehtien toimintaedellytyksen Suomessa.
- Kunelius, Risto (2000)
Hyvä Journalismi? Suomen Journalistiliitto. Mediakriittinen julkaisusarja 5. Forssa: Auranen.
- Lassila, Maria (2001)
Faktaa fiktion keinoin. Nonfiktiota Helsingin Sanomien Kuukausiliitteessä ja Imagessa. Jyväskylän yliopisto: Journalistiikan laitoksen pro gradu -tutkielma.

- Lehtonen, Mikko (1994)
Kykkööpi ja koojotti. Subjekti 1600–1900 kulttuuri- ja kirjallisuusteorioissa. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko (2002)
Post scriptum. Jyväskylä: Vastapaino.
- Luostarinen, Heikki (toim.) (1991)
Puheenvuoroja toimittajakoulutuksesta. Tampereen yliopiston julkaisuja, sarja C 14.
- Malmberg, Tarmo (1981)
Viestintä ja kulttuuri. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja C 12.
- Malmberg, Tarmo (1984)
Journalismikritiikki. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja B 15.
- Mäntymäki, Eeva (1991)
Banaalia naista etsimässä. Teoksessa Julkunen, Pertti, Sarlin, Kimmo (toim.) *Fantasma ja banaali*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja B 33, 115–34.
- Nieminen, Hannu (1984)
Objektiivisen ja uuden journalismin todellisuuskäsityksistä. Pohdintoja journalististen teorioiden ympäriltä. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja sarja A 15.
- Nordenstreng, Kaarle (toim.) (1985)
60 vuotta toimittajakoulutusta. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja sarja C 7.
- Näre, Sari (1995)
Etnopsykoanalyttisia näkökulmia sukupuolikulttuuriin. Helsingin yliopisto: Sosiologian laitoksen tutkimusraportteja 229. Helsinki: Yliopistopaino.
- Pietilä, Veikko (1995a)
TV-uutisista, hyvää iltaa. Merkityksen ulottuvuudet televisiojutuissa. *Yleisradion julkaisusarja: Tutkimus 4/1995*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, Veikko (1995b)
Kertomuksia uutisista, uutisia kertomuksista. Kirjoituksia kolmelta vuosikymmeneltä. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja sarja A 86.
- Pietilä, Veikko (1998)
Joukkoviestintätutkimuksen valtaiteilla. Tampere: Vastapaino.
- Prior-Miller, Marcia (1995)
Research Review: Issues in Magazine Typology. Teoksessa Abrahamsson, David (ed.) *The American Magazine. Research Perspectives and Prospects*. Iowa: Iowa State Press, 3–44.
- Ridell, Seija (1998)
Tolkullistamisen politiikkaa. Televisioutisten vastaanotto kriittisestä genrenäkökulmasta. *Acta Universitatis Tamperensis* 617.
- Rikkilä, Elina (2000)
Cosmopolitan naiseuden representaationa. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma
- Salmelin, Pentti (1985)
Sanomalehtitutkinnosta toimittajatutkintoon. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle (toim.) *60 vuotta toimittajakoulutusta*. Tampere yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja C 7.
- Sauri, Tuomo (2000)
Aikakauslehdet. Teoksessa *Joukkoviestimet 2000*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tommila, Päiviö (1992)
Suomen varhaisimmat aikakauslehdet. Teoksessa Suomen lehdistön historia osa 10: *Aikalehdistön historia*. Jyväskylä: Kustannuskiila.
- Töyry, Maija (2001)
Aikakauslehdet ja koulutus. <http://www.aikakaus.fi/koulusverkosto>
- Töyry, Maija (2002)
Aikalehtijournalismin opetusta USA:ssa. *Painomaailma* 6/2002, 30–31.
- Väliverronen, Esa (2000)
Viestinnän tavaratalossa. Havaintoja ”postnormaalista” tieteestä. Teoksessa Levo-Henriksson, Ritva & Marko Ampuja (toim.) *Media ja me*. Helsingin yliopisto: Viestinnän julkaisuja 1. Helsinki: Yliopistopaino.
- Zuckerman, Mary Ellen (1998)
A History of Popular Women's Magazines in the United States 1792–1995. Westport: Greenwood.